

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Contra secundam sententiam opinio præcedens ratione confirmatur. cap.
4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

CAPVT IV.

Contra secundam sententiam opinio procedens ratione confirmatur.

generis rationis, sed quia ratione, ut ratio est, præditi sunt. Ex eo vero quod sunt creati de nihilo, colligit per peccatum mutari posse. Sicut etiam colligit Augustinus locis citatis in præcedenti capite. Porro autem, Damascenum non probare Angelos, & homines liberos esse ex eo quod peculiari aliquo genere rationis, sed quia simpliciter ratione præditi sunt, patet ex ratione, quam affert capite illo 27. quæ talis est. *Vbi est ratio, vbi illa & facultas rationalis partim in contemplatione, partim in actione versatur: ea vero in actione posita, qua consultat, & rebus agendis modum præscribit: qui autem consultat, perinde consultat tanquam rerum agendarum electio in ipsis sit potestate. Ergo qui rationem habet, eo ipso est liberi arbitrij. Quæ sane ratio in omni creatura rationali, quocunque genere rationis prædita sit, locum habet, quia nulla est, quæ non possit duo bona inter se conferre, & de illis consultare, quodnam illorum magis expedit.*

Deinde hoc ipsum ratione probatur: nam ex ijs naturis rationalibus, quæ nunc sunt, etiam si increatam Dei naturam comprehendas, nulla est, quæ libertatem aliquam non habeat. Quo ergo fundamento adduci poterunt Nominales, ut aliud genus naturæ rationalis possibile excogitent, quod nullam omnino libertatem haberet? Postremo cum nulla res sit præter Deum, quæ ita appareat bona, ut in ea, & in dilectione eius non possit apparere ratio mali: efficitur, ut natura rationalis considerat illam rationem mali libera sit, tum ut eam diligere & non diligere, tum etiam ut eam diligere & odio habere possit: ex hac enim varietate cognitionis, quam vocant indifferentiā, oritur in ipsa quoque facultate appetente libertas. Quod si peculiare aliquod bonum, quod non est Deus, ita natum est cogitari ab aliqua natura, ut non possit non mouere affectum, signum euidentis est, talem naturam non habere rationem, sed sensum solum: nam vel illa natura, quæ ex sententia Nominalium creati potest, ita necessario determinata ad virtutem, ut peccare non possit, est superior homine, & angelo & inferior Deo: vel est inferior ipso homine, & angelo. Si inferior Deo, & superior homine & angelo: non potest carere libertate circa aliquod saltem obiectum: cum perfectissima natura rationalis, qualis est Deus, aliquid habeat libertatis: neque enim quia perfectior esset homine, & angelo carere deberet libertate: imo vero illam deberet habere: siquidem supremus omnium Deus circa aliqua liber est. Si autem esset inferior angelo, & superior homine, eodem modo, sicut ille, liber esset: quia carere omnino libertate, non esset maior perfectio, quam aliquam habere. Cumque superior natura rationalis & inferior esset libera: media quoque siue ratione perfectionis, siue ratione imperfectionis, libera esse deberet. Quod si esset inferior homine: aut esset brutum, aut haberet libertatem ad peccandum: nam qui fieri potest, ut perfectissima, & perfectior creatura rationalis, ut angelus, & homo, haberent libertatem ad malum: inferior autem impeccabilis esset, & ad bonum semper necessario determinata: restat igitur, ut nulla sit creatura ratione prædita possibilis, quæ non sit liberi arbitrij circa aliqua.

Vazquez in 1. partem Tom. II.

Hactenus solum probatum est, nullam posse produci creaturam ratione præditam, quæ non habeat libertatem circa aliqua obiecta, id quod nulla ratione Nominales inficari possunt. Cæterum cum sit aliqua libertas voluntatis circa aliqua obiecta simul coniuncta cum necessaria determinatione ad virtutem, & absque libertate ad peccandum, ut in Deo: superest probandum, libertatem creatam, hoc ipso quod creata est, non posse esse coniunctam cum determinatione necessaria ad virtutem, ut in Deo est: nam Damascenus ex diuerso principio probat libertatem naturæ absolute, & libertatem ad peccandum. Libertatem quidem naturæ absolute circa aliquod obiectum vniuersale probat ex eo, quod sit rationalis: libertatem vero ad peccandum, ex eo, quod est creatura rationalis creata. Quod principium etiam alij Patres tradiderant cum Augustino, ut supra capit. 2. vidimus. Hoc vico & firmissimo fundamento videntur mihi præ rationes, quibus S. Thomas & Scotus vtuntur in confirmationem præcedentis sententiæ, si eas rectè explicemus: tamen si Scotus putans minus sufficientem rationem S. Thomæ, illam impugnet.

Ratio vero Doctoris sancti in hoc art. talis est: *Ratio S. Th.* peccare nihil aliud est, quam deflectere & declinare à rectitudine & regula, quam quis in operando sectari deberet, tam in naturalibus, quam in moralibus: sola autem illa operatio à rectitudine deflectere nequit, cuius recta regula est virtus ipsa agendi: quemadmodum, si manus artificis esset ipsa regula recta artis, non posset opus artis non rectum à manu procedere: atqui in vlla natura rationali, præter Deum, regula iusta operandi moraliter est ipsa voluntas operantis: quia regula omnium humanarum, & angelicarum operationum est diuina voluntas: ergo nulla creata voluntas impeccabilis est, non potens declinare à rectitudine, & regula. Hæc tamen ratio minus sufficiens visa est Scoto loco allegato, & contra eam obijcit in hunc modum: quamuis aliqua facultas operandi non sit sua regula: tamen nihil obstat videtur, quo minus ita necessario sit determinata circa suam regulam, ut ab ea deflectere non possit: quemadmodum intellectus circa prima principia, quæ ipsi sunt regula sciendi, errare non potest: & tamen intellectus, qui est facultas intelligendi principia, non est ipsa principia. Caietanus in hunc articulum §. *Ad hoc dicitur*, explicat mentem sancti Thomæ hoc modo, ut idem sit, & virtutem aliquam operandi esse suam regulam in operandi, & habere causam similem immutabiliter coniunctam. Priori modo inquit Caietanus voluntatem operandi esse suam regulam formaliter: posteriori modo esse suam regulam virtualiter. Et quia solum in Deo amor omnis boni immutabilis est, in creaturis autem facile mutari potest: ideo in creaturis facultas operandi non est ipsa regula, quæ est amor omnis boni neque priori, neque posteriori modo. Eadem quoque videtur ratio Scoti loco allegato, quæ talis est: omnis natura, quæ non est sua regula, nec necessario conformis suæ regulæ, potest à regula deficere: sed talis est natura creata rationalis.

Kkk 2

nalit

nalis: ergo potest à regula deficere, ac proinde peccare.

16. Verum tam ratio Caietani, aut modus; quo explicat rationem Sancti Thomæ, quam ratio ipsa Scoti, maiori indiget confirmatione. Namque oportebat Caietanum attendere qua ratione creaturæ rationali suapte natura amor boni, qui est principium recte operandi, non posset necessario & immutabiliter convenire. Tum etiam Scotus probare debebat id, quod in minori propositione assumpsit, nempe creaturam rationalem nec esse suam regulam, nec ei necessario conformem.

Scoti ratio.

Aliam vero rationem adhibet Scotus ad hoc ipsum comprobandum, quæ est huiusmodi: omnis voluntas, quæ non est satiata in appetendo, quia nōdum habet suum bonum, scilicet Deum, ad quem aspirat, potest appetere aliquid bonum apparens, quod reuera est contra rationem, & contra illud summum bonum, quousque illi summo bono inseparabiliter adhaereat: atqui voluntas humana est huiusmodi: ergo potest appetere aliquid bonum apparens, quod sit contrarationem, ac proinde peccare. Hæc etiam ratio confirmatione indiget: restat enim adhuc probandum quare voluntas creata donec adhaereat Deo clare viso non possit esse impeccabilis.

Additur illi robur quibusdā prænotati.

Verum enim vero has omnes rationes eodem fere modo confirmare possumus: quare & eodem recidere videntur. In earum vero confirmationem præmittendum est primum, regulam humanarum actionum proximam esse operationem actionis proponens id, quod rectum est, vt 1.2. quaestione 19. artic. 3. ostendimus. Nam quamvis natura ipsa rationalis, sit prima regula iusti, & iniusti, boni & mali in moralibus: illud enim dicitur bonum, quod consentaneum & conueniens est naturæ rationali, vt rationalis est: illud autem malum, quod disconueniens est naturæ rationali vt rationalis est: tamen quia hæc conuenientia, & disconuenientia eatenus nobis imputatur, quatenus per rationem proponitur: ideo proximam regulam harum actionum dixerim esse rationem proponentem id, quod faciendum est.

Deinde nota, per visionem claram Dei ita efficaciter nobis Deum proponi super omnia diligendum, vt non solum non possumus ipsum odio habere, aut etiam non diligere: sed etiam efficaciter moueat intellectum, vt id quod iuxta rationem, & secundum voluntatem Dei est, efficacius multo apprehendat, quam oppositum: ita vt ratione alicuius apparentis boni dimoueri non possit ab efficaciori consideratione veri boni, quod est secundum rationem: quia visio illa clara Dei, quæ ostendit, quam iustum & æquum sit, diligere Deum super omnia suapte natura necessario infert efficacissimam considerationem cuiusque operationis, & boni peculiaris, quod est iuxta voluntatem ipsius Dei; & sicut ipsa visio clara Dei perturbari non potest ab alia contraria operatione, eodem modo efficax illa notitia nata ex visione qua beatus apprehendit id, quod est secundum rationem, & voluntatem Dei, vinci non potest efficaciori alia cognitione, qua apprehendatur bonum delectabile, quod si contra rationem. Vt autem diximus disputat. 98. cap. & dicemus 1.2. q. 77. artic. 2. non potest voluntas peccare, nisi præcedat intellectu defectus considerationis; ergo

permanente visione, & efficaci illa consideratione boni quæ non potest à contraria operari, non poterit voluntas deficere, & peccare.

Postremo obseruandum est, quænam creatura rationalis non videt Deum clarescentem, ita esse dispositam suapte natura ex parte intellectus, vt peculiaribus bonis, & ipsum Deum varie possit apprehendere, modo hoc intensius & efficacius, quam illud, modo oppositum: quia peculiaribus bonis vno & alio modo nata sunt apparetere: vero etiam ipse Deus, quandiu non videtur sicut est. Cumque libertas voluntatis radicem habeat in hac indifferentia intellectus & rationis, vt docet Sanctus Doctor infra quaestione 83. articulo 2. ratio, sequitur à nulla re posse determinari voluntatem in hac vita: sed ita in quamlibet ferri, vt in illam possit non ferri, & in oppositum simuliter, quia nulla cognitio est tam manifesta, & clara representans omnem rationem boni in obiecto pro hoc statu, vt in eo non possit apparere ratio aliqua mali efficacius: quam ratio boni, & non possit oppositum aliquid bonum efficacius apparere, & mouere voluntatem.

Ex his fundamentis colligitur efficax ratio huius nostræ sententiæ. Cum enim ratio virtutis sit particulare bonum, non potest res illa, quæ est secundum virtutem ita clare apparere sub omni ratione boni vt voluntatem ex se liberam ad se necessario trahat: quia non potest sub omni ratione boni efficacius representari, quam oppositum aliquid autem voluntas libere ab aliquo opposito virtutis, deficientiam à regula, & peccat. Recte igitur ex libertate voluntatis creata circa aliqua obiecta, colligimus libertatem eius circa virtutem, & vitium. Nam si voluntas circa aliqua libera est, suapte natura libera est: facultas autem libera ex se, hoc habet vt à bono, quod non proponitur efficacius sub omni ratione boni, non possit necessario trahi: cumque tale sit bonum virtutis, regitur circa illud debere esse liberam.

Hinc constat primum rectè dixisse Patres superius allegatos, creaturam, hoc ipso quod rationalis est, esse liberam: sed hoc ipso, quod est rationale, peccabile esse. Nam hoc ipso quod rationale est, potest apprehendere bonum peccati efficacius, quam bonum virtutis: quia bonum virtutis non considerat semper efficacius, eo quod non videat Deum clare, & sicut est.

Deinde hac nostra ratione confirmari potest ratio S. Thomæ: quia quævis natura, quæ non est ipsa regula, nempe ipsa consideratio boni, sicut Deus est sua bonitas & sua scientia, non potest immutabiliter ipsi regulæ conformari, eo quod consideratio boni, qua ducitur, in ea variari potest, vt diximus. Postremo ratio quoque potest Scoti roborari potest, & declarari hac nostra: quia natura quæ ex se non est satiata summo bono, donec illud consequatur, & ei immutabiliter adhaereat, potest desiderare alia bona peculiariter variè: potest illa varie apprehendere; hoc autem habet omnis creatura rationalis, quamdiu pergrinatur à Domino, & ipsum non clare, sed per ænigma intuetur.

Verum enim vero prædicta ratio supponit, nullam creaturam rationalem esse, quæ suapte natura à principio intrinseco necessario videat Deum clare & sicut est, abique nouo dono, & benedictione Dei.

Dei, præter donum creationis: id quod non vi-
deo aliqua ratione negari posse. Nonnulli sane
Theologi hac nostra ætate dixerunt, in opinione
positum esse, an creati queat aliqua creatura ra-
tionalis, cui non naturale sit lumen gloriæ ad vi-
dendum Deum, quæ quidem natura sit ordinis su-
pernaturalis: quorum sententiam supra disputa-
tione 44. impugnauimus; quia ineptum est, sub-
stantiam aliquam creatam excogitare quæ dicatur
ordinis supernaturalis: cum hoc proprium sit for-
mæ accidentariæ, vt ibidem demonstraui.

Tum etiam, quia si alicui creaturæ lumen ali-
quod ad videndum clare Deum esset connatura-
le, visio Dei & lumen ipsum non possent dici su-
pernaturalis ordinis secundum substantiam, &
naturam suam, sed tantum secundum modum ex
parte efficientis: nam, vt diximus supra disputa-
tione 214. cap. 2. illud solum dicitur super naturale
secundum substantiam, quod nulla creatura sua-
pte natura exposcit. Frivolum autem est id solum
intelligere de creaturis quæ modo sunt: nam si
pauciores creaturæ factæ essent, dicere possemus
perfectiores naturales earum, quæ creatæ non
essent, dicendas esse supernaturales secundum sub-
stantiam: quod est absurdum.

At nullus certe hæcenus dixit, creati posse ali-
quam creaturam, cui ita naturaliter, & necessario
ab intrinseco conueniat, Deum clare intueri, vt
non indigeat lumine aliquo addito suæ naturæ:
quod sane licet ei esset connaturale, sicut species
rerum connaturales dicuntur angelis; tamen non
conueniret ei necessario & à principiis intrinse-
cis, habere lumen illud, aut Deum clare intueri:
sed lumen illud ita libere ei à Deo communicare-
tur, vt sine violentia aliqua ei negari posset: sicut
etiam modo mihi non conceduntur species natu-
rales multarum rerum, quas possem habere, vel
quia non conceditur præsentia obiecti, vel alia
ratione. Quamuis igitur illa creatura esset talis
ordinis, vt ei lumen gloriæ esset connaturale: ta-
men nouum ei esset beneficium, præter donum
creationis, si ei tale lumen ad videndum Deum
concederetur. Sic autem relicta in fide tantum
Dei sub velamine, non posset esse impeccabilis: ergo
nulla creatura rationalis solo dono creationis,
vt probatum est, suapte natura impeccabilis esse
potest: sed impeccabilem fieri, doni peculiaris
esset. Quinimo licet aliqua posset produci crea-
tura, quæ ex solo dono creationis Deum videret
necessario, nihilominus peccare posset: nam
Deus posset impedire intellectum eius, ne ipsum
videret: & ita priuata visione, & relicta tantum sub
velamine fidei peccare posset. Quare & naturæ
illius non repugnaret peccare: licet ipsa relicta
suz virtuti, & non impedita nunquam peccare
posset.

CAPVT V.

Contra primam sententiam eadem opinio ratione
probat.

Postremo contra primam opinionem, quæ
erat Capreoli, & aliorum, restat probandum,
angelos etiam peccare posse contra legem, & præ-
cepta naturalia: ex quo etiam nostra sententia
confirmabitur. Id autem manifeste inde colligi-
tur, quia post lapsum, quotidie peccant contra
cepta naturalia, suadendo hominibus omnia ge-
nera peccatorum, & odio prosequendo ipsos ho-

Vasquez in 1. part. tom. II.

mines. Quod si Angelus natura sua impeccabilis
esset contra legem naturalem: non posset ad simi-
lia incitare.

Cæterum respondent recentiores nonnulli
Thomistæ, qui sententiam Capreoli amplectun-
tur, angelos quidem posse peccare, non prima-
rio & per se contra legem naturalem, sed comi-
tatur, aut consequenter: ex eo quod peccant
contra legem supernaturalem, & inde mouentur
ad violandam etiam naturalem. Hæc tamen solu-
tio mihi non probatur. Primum, quia si angelus
suapte natura esset impeccabilis circa legem na-
turalem, nullo fine aut incentiuo moueri posset
ad peccandum contra eam legem: tum etiam an-
geli odio habent ipsum Deum, & homines: inui-
dent etiam diuinæ prouidentie, & maiestati: quæ
sunt contra legem naturalem. Causa autem mo-
uens ad hos affectus, est videre se cruciari ab
ipso. Et hoc sufficeret, quamuis non viderent, se
priuatos beatitudine supernaturali, sed solum à
Deo cruciari. Ad hæc, etiam si peccent contra le-
gem naturalem, odio habendo Deum, ex eo quod
vident, se priuatos esse à Deo beatitudine superna-
turali: non propterea sequitur, eos peccare con-
sequenter contra legem naturalem, quia prius
peccent contra legem supernaturalem: tunc enim
non peccant contra legem ipsam supernatu-
ralem directe, sed ex priuatione doni super-
naturalis mouentur ad odium, & inuidiam con-
tra Deum.

Cæterum dicat quis pro Capreolo, & alijs pri-
mæ opinionis, eos non negasse, Angelos peccare
posse contra legem naturalem absolute: sed eos
non posse moueri ad peccandum intra limites le-
gis naturalis, nisi ex motiuo aliquo alterius ordi-
nis. Verum ego non video, qua ratione si volun-
tas angeli peccare potest contra legem naturalem
præcedente defectu in intellectu ex incentiuo il-
lo superioris ordinis, vt in exemplo proxime alla-
to: non possit etiam angelus intra limites etiam
legis naturalis absque consideratione alicuius al-
terius rei superioris ordinis contra ipsam legem
naturalem peccare. Cum enim defectus ex parte
intellectus, qui præcedere debet omne peccatum,
non necessario sit error: sed sufficiat defectus
considerationis, quia videlicet effi-
ciatur delectabile, quod mouet ad peccandum
quam honestum virtutis, vel malum supplicij,
quod detinere deberet voluntatem à peccato: ego
non video, cur angelus non possit pati huius-
modi defectum perfectæ considerationis intra li-
mites legis naturalis, & ita contra illam peccare.
Ex qua doctrina dissoluitur plane argumentum
Capreoli pro illa prima sententia. Nam quamuis
intellectus angeli perspicax sit, tamen quia crea-
tus est, & in diuersa trahi potest etiam potest, bo-
num virtutis, & ea quæ à peccato remouere de-
bebant, remissius considerare, quam quæ ad pec-
catum mouere solent, & ita peccare.

Ad argumentum vero Durandi pro ea
sententia, respondeo inter corpora quidem esse
aliquod perfectissimum, quod in nullo deficere
potest: tum quia nihil extrinsecum est quod ipsius
operationes impedire queat, eo quod nullum sit
ita efficax sicut ipsum tum etiam quia ab intrin-
seco omne corpus est determinatum ad vnā
partem, nec potest indifferenter in vnā & aliam
partem operari: at vero creatura rationalis cum

Kxx 2 sit

22.
Recentior
Responsio.

Rejicitur.

Alia respo-
sio.

Rejicitur.

23.

C. prelosum

Argumentum
to Durand
satisfit.